

**МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ**

Кафедра психології

ПОГОДЖЕНО:

Начальник кафедри,

кандидат психологічних наук,
доцент

О.М. Мірошніченко

«___»_____2019 р.

СИЛАБУС

навчального курсу «Психодіагностика»

спеціальність 053 «Психологія»

форма навчання: денна

РОЗРОБНИК:

доцент кафедри,

кандидат психологічних наук, доцент

І.Б. Волеваха_____

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри психології

Протокол № __ від «__»_____2019 р.

Кредити та кількість
годин:

5 кредитів ECTS; години: 10 лекційних, 66
семінарських та 74 самостійна робота.

Чернігів – 2019

Анотація курсу

Психодіагностика - це галузь психологічної науки і одночасно найважливіша форма психологічної практики, яка пов'язана з розробкою і використанням різноманітних методів розпізнавання індивідуальних психологічних особливостей людини. Проблеми психодіагностики входять в число найважливіших проблем застосування психологічних знань в різних областях людської практики з метою всебічного розвитку особистості. Психодіагностика займає проміжне положення серед інших психологічних дисциплін. Вона являє собою сполучну ланку між загальною і прикладною психологією, а по відношенню до психодіагностичних методів виступає в якості загальної основи, яка об'єднує всі області їх практичного застосування. Психодіагностика використовується в конкретних галузях життєдіяльності людей: у охороні здоров'я, в спорті, в шкільному та вузівському навчанні, на виробництві, в сімейних консультаціях і ін.

Даний курс в структурно-логічній схемі підготовки фахівців для кримінально-виконавчої служби України займає належне місце, оскільки допомагає підготувати курсантів та студентів до майбутньої професійної діяльності, знайомить з її специфікою, а також із сучасними тенденціями в розвитку обраної професії. Курс «Психодіагностика» є основою теоретичної та практичної підготовки курсантів та студентів до засвоєння курсів «Загальна психологія» та «Пенітенціарна психологія». Курс тісно пов'язується з окремими темами таких навчальних дисциплін, як: філософія, основи психологічного консультування, психопатологія, диференційна психологія, юридична психологія тощо.

Мета курсу

Метою курсу є забезпечення майбутніх психологів теоретичними знаннями з основ психодіагностики та напрацювання умінь застосовувати на практиці психодіагностичний інструментарій, використовуючи загальні теоретико-методологічні принципи психодіагностики.

Організація навчання

Тематичний план

№ теми	Назви розділів і тем	Кількість годин			
		Денна форма			
		Усього го	у тому числі		
Л	СЗ		ПЗ	СР	
Розділ 1. Психодіагностика як наука					
1.	Історія становлення психодіагностики,	12	2		10

	та сучасний стан та перспективи розвитку. Психометричні основи психодіагностики.					
1.1	Поняття про надійність та валідність	6			6	
1.2	Професійно-етичні аспекти психодіагностики. Організація психодіагностичної роботи	6			6	
Розділ 2. Психодіагностика особистості						
2.	Діагностика характерологічних особливостей особистості	18	2			16
2.1	Особистісні опитувальники	6			6	
2.2	Проективні методи дослідження особистості	6			6	
2.3	Психодіагностика свідомості та самосвідомості	6			6	
Розділ 3. Психодіагностика здібностей та пізнавальних процесів						
3.	Діагностика когнітивної сфери особистості	18	2			16
3.1	Дослідження пізнавальних процесів	6			6	
3.2	Методи дослідження інтелекту	6			6	
3.3	Дослідження загальних здібностей і креативності	6			6	
Розділ 4. Психодіагностика емоційно-мотиваційної сфери						
4.	Діагностика емоційно-мотиваційної сфери	18	2			16
4.1	Діагностика темпераменту	6			6	
4.2	Діагностика емоційних станів особистості	6			6	
Розділ 5. Психодіагностика колективів						
5.	Соціально-психологічне вивчення колективів	18	2	-	-	16
5.1	Психодіагностика міжособистісних стосунків	6			6	
	Усього годин	150	10	-	66	74

Практичні заняття

Підготовка до практичного заняття передбачає опрацювання матеріалів, необхідних для успішного виконання практичних завдань. Ваші бали залежать від вашої попередньої підготовки та активності на практичних заняттях.

Тема №1 «Історія становлення психодіагностики, та сучасний стан та перспективи розвитку. Психометричні основи психодіагностики

Час - 2 години

План

1. Психодіагностика як наука
2. Розвиток зарубіжної та вітчизняної психодіагностики

3. Тенденції становлення сучасних напрямів у психодіагностиці

4. Основні структурні елементи психодіагностики

Контрольні запитання:

1. Загальна характеристика психодіагностичного методу та психодіагностичних підходів (об'єктивний, суб'єктивний, проєктивний)

2. Класифікація методів психодіагностики.

- класифікація методів за Й. Шванцара

Класифікація психодіагностичних методів за В.К. Гайде, В.П. Захаровим

Класифікація психодіагностичних методів за О.О. Бодальовим

3. Стандартизовані самозвіти. Характеристика тестів опитувальників (одновимірні, багатовимірні, опитувальники рис особистості, типологічні опитувальники, опитувальники мотивів, інтересів, цінностей, установок особистості. Характеристика ідеографічних технік.

4. Проєктивні методи в психодіагностиці. Проєктивний підхід до вивчення особистості; принципи, що лежать в основі проєктивного підходу. Загальна характеристика проєктивних методик: особливості, що відрізняють їх від інших методик (особливості стимульного матеріалу, поставленої перед респондентом задачі, обробки і інтерпретації результатів); переваги і недоліки. Класифікація проєктивних методик: конструктивні, конститутивні, інтерпретативні, патаретичні, експресивні, імперсивні, адитивні.

5. Етапи психодіагностичного процесу (етап збору даних, етап переробки та інтерпретації, етап прийняття рішення).

6. Поняття про психодіагностичний діагноз.

7. Перемінні фактори, що впливають на результати психодіагностичного обстеження.

- ситуативна перемінна психодіагностичного обстеження

- перемінна мети обстеження: наукове дослідження, інформування, психологічна корекція

Перемінна тестового психодіагностичного завдання. Діагностичний експеримент у психології: орієнтуючий (пілотажний), критичний, констатуючий

Перемінна особистості досліджуваного. Типи досліджуваних.

Перемінна особистості психолога в обстеженні.

Рекомендована література

Основна: 1, 2, 4, 6, 7, 9.

Додаткова: 1, 2, 8, 9, 10.

Інформаційні ресурси: 1, 4, 6.

Тема №1.1 «Поняття про надійність та валідність»

Час - 6 години

План

1. Психодіагностика як наука

2. Розвиток зарубіжної та вітчизняної психодіагностики
3. Тенденції становлення сучасних напрямів у психодіагностиці
4. Основні структурні елементи психодіагностики
5. Вимірювання кількості (рахування) та фізичних властивостей речей. Еталони та інструменти вимірювання
6. Вплив на точність вимірювання особливостей об'єкту та суб'єкту вимірювання. Психометрика.
7. Вимірювання в психології: пряме й опосередковане; інтроспекція, експеримент, експертна оцінка, тести досягнень. Похибка вимірювання та шляхи її мінімізації. Типи шкал вимірювання (номінальні, порядкові, інтервалів, відношень).

Робота з методиками

Практична робота з опитувальником ЕРІ (Г.Айзенка)

Ознайомлення з методикою Дембо-Рубінштейна

Контрольні запитання:

1. Артефакти. —T||, —L|| і —Q|| дані.
2. Об'єктивні та суб'єктивні підходи в психодіагностиці.
3. Поняття про статистичну та —ідеальну норму
4. Генеральна сукупність та вибірка стандартизації, репрезентативність.
5. Валідність: теоретичні та емпіричні підходи.
6. Прогностична валідність.
7. Дискримінантність методу.
8. Надійність вимірювань: тест-ретест, однорідність тесту та метод розщеплення. Складність завдань
9. Класифікація методів психодіагностики.
- класифікація методів за Й. Шванцара
10. Класифікація психодіагностичних методів за В.К. Гайде, В.П. Захаровим
Класифікація психодіагностичних методів за О.О. Бодальовим
11. Стандартизовані самозвіти. Характеристика тестів опитувальників (одновимірні, багатовимірні, опитувальники рис особистості, типологічні опитувальники, опитувальники мотивів, інтересів, цінностей, установок особистості. Характеристика ідеографічних технік.

Рекомендована література

Основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8.

Додаткова: 1, 2, 3, 5, 8.

Інформаційні ресурси: 3, 4, 6, 7.

Тема №2 Діагностика характерологічних особливостей особистості

Час - 6 годин

План

1. Стандартизація шкал . основні види шкальних оцінок.
2. Норми тесту. Відносність норм.
3. Надійність тестів. Основні види надійності.
4. Валідність тестів. Типи валідності.
5. Достовірність тестів.
6. Феноменологія , структура і динаміка особистості.
7. Методи вивчення особистості.
8. Особистісні опитувальники. Види особистісних опитувальників:
– класифікація особистісних опитувальників за діагностичною спрямованістю
  - Класифікація на основі принципу конструювання,
  - Класифікація за кількістю вимірюваних властивостей
9. Діагностика рис особистості
10. Типологічна діагностика особистості

Робота з методиками:

1. Конструювання тестів. Побудова первинної форми тесту.
2. Оцінка об'єктивності запитань. Встановлення емпіричної валідності.
3. Ознайомлення з методикою 16 факторного аналізу РР.Кеттелла
4. Робота з методикою Шмішека

Контрольні запитання:

1. Психодіагностика індивідуальної свідомості. Методики спрямовані на виявлення якісних особливостей індивідуальної свідомості , системи смислових параметрів , що лежать в основі сприймання людиною себе та інших людей, об'єктів і ставлень. Репертуарні особистісні тести. Тест Келлі. Комп'ютерний варіант теста Келлі-2000.
2. Свідомість як об'єкт психодіагностики.
3. Методи діагностики самосвідомості (опитувальник само ставлення В.В Столін, методика Q-сортування Стеффенсона, методи вимірювання локусу контролю, проєктивна методика «Дім, дерево, людина»)

Рекомендована література

Основна: 1, 3, 4, 5, 6, 8, 9.

Додаткова: 1, 3, 4, 5, 10, 11.

Інформаційні ресурси: 1, 2, 5, 7.

Тема №3 Діагностика когнітивної сфери особистості

Час - 6 годин

План

1. Поняття «інтелект»
2. Теорії структури інтелекту: а) структура за ДЖ. Гілфордом; б) позиція визначення інтелекту Ч.Спірмена; в) структура інтелекту за

Л.Терстоуном; г) структура інтелекту за Айзенком; д) структура інтелекту за Мейлі.

3. Інтелект, спадковість, соціальне середовище;
4. Психометричні методи виміру інтелекта. Тест Амтхауера.
5. Оцінка інтелекту. Коефіцієнт інтелекту.
6. Психодіагностика здібностей. Тест «ШТРР»
7. Діагностика креативності.

Робота з методиками:

1. Ознайомлення зі шкільним тестом розумового розвитку (ШТРР)
2. Ознайомлення з тестом Векслера.

Контрольні запитання:

1. Діагностика творчих здібностей
2. Креативність та інтелект
3. Тест креативності П.Торранса
4. Вивчення творчих здібностей у вітчизняній психології. Проблема вітчизняної діагностики творчих здібностей.
5. Особливості творчого мислення (конвергентного і дивергентного)

Рекомендована література

Основна: 1, 2, 3, 4, 6, 8.

Додаткова: 3, 4, 5, 7, 10.

Інформаційні ресурси: 1, 2, 5, 6.

Тема №4 Діагностика емоційно-мотиваційної сфери

Час - 6 годин

План

1. Поняття про емоції та почуття.
2. Методи психодіагностики почуттів та емоцій
3. Методи психодіагностики мотиваційної сфери

Робота з методиками:

1. Методика діагностики реактивної та особистісної тривожності Спілберга – Ханіна
2. Опитувальник мотивації А.Мехрабяна
3. Тест гумористичних фраз (ТЮФ)

Контрольні запитання:

1. Поняття про мотив та мотивацію. Теоретичні підходи до аналізу мотивації (особистісний підхід, об'єктний)
2. Співвідношення мотивів із потребами, схильностями, установками, спрямованістю особистості, особистісним смислом.

3. Методи діагностики мотивації. Малюнковий тест фрустрації Розенцвейга. Методика мотиваційної індукції Ж.Ньютена. Тест гумористичних фраз. Вимірювання мотивації досягнення. Опитувальник для вимірювання потреби в досягненні. Тест-опитувальник А.Мехрабіана для вимірювання мотивації в досягненні: мотив прагнення до успіху і мотив уникнення невдачі. Методика оцінки мотивації уникнення невдач Т.Елерса. Опитувальник Херманса – оцінка мотивації у дітей 10-16 років та дорослих.

Рекомендована література

Основна: 1, 3, 4, 5, 7, 9.

Додаткова: 2, 3, 5, 9, 10.

Інформаційні ресурси: 1, 4, 6, 7.

Тема №5 Соціально-психологічне вивчення колективів. Психолого-педагогічна психодіагностика

Час - 6 годин

План

1. Особливості дослідження міжособистісних стосунків у групі.
2. Соціометричний метод Дж. Морено у діагностиці малих груп
3. Методики діагностики комунікативних та організаторських умінь.
4. Специфіка діагностики сімейних стосунків
5. Специфіка психодіагностичної роботи з дітьми дошкільного віку
6. Діагностика готовності до школи
7. Методи психодіагностики пізнавальних процесів та особистості молодших школярів
8. Методи діагностики дітей молодшого шкільного віку із ЗПР
9. Методи психодіагностичного дослідження пізнавальних процесів підлітків
10. Діагностика акцентуацій характеру у підлітковому віці
11. Діагностика профорієнтації у старших школярів

Робота з методиками:

1. Ознайомлення з методикою діагностики міжособистісних стосунків Т. Лірі
2. Ознайомлення з методикою діагностики схильності особистості до конфліктної поведінки Т. Томаса
3. Методи діагностики психологічної готовності до школи
4. Патохарактеріологічний діагностичний опитувальник (ПДО) А. Личко

Контрольні запитання:

1. Сім'я як об'єкт психологічної діагностики: діагностика узгодженості сімейних цінностей і рольових установок подружньої пари ,діагностика міжособистісних відносин в подружніх парах, задоволеності шлюбом, психологічного клімату в сім'ї.
2. Ставлення батьків до дітей.
3. Використання тесту Лірі в практичній роботі психолога служби знайомств.
4. Основи професійної психодіагностики . концепції профорієнтації. Використання психологічних тестів. Схема індивідуальної бесіди з учнями. Методика «Мотиви вибору професії», тест Д.Голланда, диференційно-діагностичний опитувальник карта інтересів, методика вивчення здібностей учнів.
5. Діагностика порушень розвитку дитини. Поняття ЗПР. Принцип психолого-педагогічної діагностики ЗПР.
6. Діагностика чинників емоційно-особистісної дезадаптації.
7. Дисгармонічний психічний розвиток. Психопатія. Невропатія, неврози. Діагностика агресивності. Карта спостережень. Проективні методики (малюнок неіснуючої тварини, тест руки, кінетичний малюнок сім'ї), Методика Басс-Дарки
8. Діагностика недоліків та порушень в поведінці.

Рекомендована література

Основна: 1, 2, 4, 5, 7.

Додаткова: 5, 8, 9, 12.

Інформаційні ресурси: 1, 4, 5, 6.

Завдання для самостійної роботи

Частина матеріалу навчальної дисципліни виносяться на самостійне опрацювання. Виконання самостійної роботи оцінюється окремо та є невід'ємною складовою успішного проходження курсу. Для виконання завдань самостійної роботи вам необхідно зробити конспект викладу теоретичних питань.

Тема № 1. «Історія становлення психодіагностики, та сучасний стан та перспективи розвитку. Психометричні основи психодіагностики»

Питання:

1. Загальна характеристика психодіагностичного методу та психодіагностичних підходів (об'єктивний, суб'єктивний , проективний)
2. Класифікація методів психодіагностики.
  - класифікація методів за Й . Шванцара
  - Класифікація психодіагностичних методів за В.К. Гайде, В.П. Захаровим

Класифікація психодіагностичних методів за О.О. Бодальовим

3. Стандартизовані самозвіти. Характеристика тестів опитувальників (одновимірні, багатовимірні, опитувальники рис особистості, типологічні опитувальники, опитувальники мотивів, інтересів, цінностей, установок особистості. Характеристика ідеографічних технік.

4. Проективні методи в психодіагностиці. Проективний підхід до вивчення особистості; принципи, що лежать в основі проективного підходу. Загальна характеристика проективних методик: особливості, що відрізняють їх від інших методик (особливості стимульного матеріалу, поставленої перед респондентом задачі, обробки і інтерпретації результатів); переваги і недоліки. Класифікація проективних методик: конструктивні, конститутивні, інтерпретативні, патаретичні, експресивні, імперсивні, адитивні.

5. Етапи психодіагностичного процесу (етап збору даних, етап переробки та інтерпретації, етап прийняття рішення).

6. Поняття про психодіагностичний діагноз.

7. Перемінні фактори, що впливають на результати психодіагностичного обстеження.

- ситуативна перемінна психодіагностичного обстеження

- перемінна мети обстеження: наукове дослідження, інформування, психологічна корекція

8. Перемінна тестового психодіагностичного завдання. Діагностичний експеримент у психології: орієнтуючий (пілотажний), критичний, констатуючий

9. Перемінна особистості досліджуваного. Типи досліджуваних.

10. Перемінна особистості психолога в обстеженні.

Рекомендована література

Основна: 1, 2, 4, 6, 7, 9.

Додаткова: 1, 2, 8, 9, 10.

Інформаційні ресурси: 1, 4, 6.

Тема № 2. «Діагностика характерологічних особливостей особистості»

Питання:

1. Психодіагностика індивідуальної свідомості. Методики спрямовані на виявлення якісних особливостей індивідуальної свідомості, системи смислових параметрів, що лежать в основі сприймання людиною себе та інших людей, об'єктів і ставлень. Репертуарні особистісні тести. Тест Келлі. Комп'ютерний варіант теста Келлі-2000.

2. Свідомість як об'єкт психодіагностики.

3. Методи діагностики самосвідомості (опитувальник само ставлення В.В Столін, методика Q-сортування Стеффенсона, методи вимірювання локусу контролю, проективна методика «Дім, дерево, людина»)

Рекомендована література

Основна: 1, 3, 4, 5, 6, 8, 9.

Додаткова: 1, 3, 4, 5, 10, 11.

Інформаційні ресурси: 1, 2, 5, 7.

Тема № 3. «Діагностика когнітивної сфери особистості»

Питання:

1. Діагностика творчих здібностей
2. Креативність та інтелект
3. Тест креативності П.Торранса
4. Вивчення творчих здібностей у вітчизняній психології. Проблема вітчизняної діагностики творчих здібностей.
5. Особливості творчого мислення (конвергентного і дивергентного)

6.

Рекомендована література

Основна: 1, 2, 3, 4, 6, 8.

Додаткова: 3, 4, 5, 7, 10.

Інформаційні ресурси: 1, 2, 5, 6.

Тема № 4. «Діагностика емоційно-мотиваційної сфери»

Питання:

1. Поняття про мотив та мотивацію. Теоретичні підходи до аналізу мотивації (особистісний підхід, об'єктний)
2. Співвідношення мотивів із потребами, схильностями, установками, спрямованістю особистості, особистісним смислом.
3. Методи діагностики мотивації. Малюнковий тест фрустрації Розенцвейга. Методика мотиваційної індукції Ж.Ньютена. Тест гумористичних фраз. Вимірювання мотивації досягнення. Опитувальник для вимірювання потреби в досягненні. Тест-опитувальник А.Мехрабіана для вимірювання мотивації в досягненні: мотив прагнення до успіху і мотив уникнення невдачі. Методика оцінки мотивації уникнення невдач Т.Елерса. Опитувальник Херманса – оцінка мотивації у дітей 10-16 років та дорослих.

Рекомендована література

Основна: 1, 3, 4, 5, 7, 9.

Додаткова: 2, 3, 5, 9, 10.

Інформаційні ресурси: 1, 4, 6, 7.

Тема № 5. «Соціально-психологічне вивчення колективів. Психолого-педагогічна психодіагностика»

Питання:

1. Сім'я як об'єкт психологічної діагностики: діагностика узгодженості сімейних цінностей і рольових установок подружньої пари ,діагностика міжособистісних відносин в подружніх парах, задоволеності шлюбом, психологічного клімату в сім'ї.

2. Ставлення батьків до дітей.
3. Використання тесту Лірі в практичній роботі психолога служби знайомств.
4. Основи професійної психодіагностики, концепції профорієнтації. Використання психологічних тестів. Схема індивідуальної бесіди з учнями. Методика «Мотиви вибору професії», тест Д.Голланда, диференційно-діагностичний опитувальник карта інтересів, методика вивчення здібностей учнів.
5. Діагностика порушень розвитку дитини. Поняття ЗПР. Принцип психолого-педагогічної діагностики ЗПР.
6. Діагностика чинників емоційно-особистісної дезадаптації.
7. Дисгармонічний психічний розвиток. Психопатія. Невропатія, неврози. Діагностика агресивності. Карта спостережень. Проективні методики (малюнок неіснуючої тварини, тест руки, кінетичний малюнок сім'ї), Методика Басс-Дарки
8. Діагностика недоліків та порушень в поведінці.

Рекомендована література

Основна: 1, 2, 4, 5, 7.

Додаткова: 5, 8, 9, 12.

Інформаційні ресурси: 1, 4, 5, 6.

Порядок оцінювання

Оцінювання ваших досягнень відбувається за системою відображеною в Таблиці 1

Таблиця 1

№	Назва теми	Всього балів	Форма заняття		
			Лекції (ведення конспекту)	Практичні Заняття (опрацювання матеріалів для підготовки, успішне виконання завдань)	Семінари (конспектування, питань, виступ, доповнення)
Розділ 1. Психодіагностика як наука					
1.	Історія становлення психодіагностики, та сучасний стан та перспективи розвитку. Психометричні основи психодіагностики.	2	2	-	-
1.1	Поняття про надійність та валідність	3	-	3	-
1.2	Професійно-етичні аспекти психодіагностики. Організація	3	-	3	-

	психодіагностичної роботи				
Розділ 2. Психодіагностика особистості					
2.	Діагностика характерологічних особливостей особистості	2	2	-	-
2.1	Особистісні опитувальники	3	-	3	-
2.2	Проективні методи дослідження особистості	3	-	3	-
2.3	Психодіагностика свідомості та самосвідомості	3	-	3	-
Розділ 3. Психодіагностика здібностей та пізнавальних процесів					
3.	Діагностика когнітивної сфери особистості	2	2	-	-
3.1	Дослідження пізнавальних процесів	3	-	3	-
3.2	Методи дослідження інтелекту	3	-	3	-
3.3	Дослідження загальних здібностей і креативності	3	-	3	-
Розділ 4. Психодіагностика емоційно-мотиваційної сфери					
4.	Діагностика емоційно-мотиваційної сфери	2	2	-	-
4.1	Діагностика темпераменту	3	-	3	-
4.2	Діагностика емоційних станів особистості	3	-	3	-
Розділ 5. Психодіагностика колективів					
5.	Соціально-психологічне вивчення колективів	2	2	-	-
5.1	Психодіагностика міжособистісних стосунків	3	-	3	-
Разом		43	10	33	-
Виконання завдань для самостійної роботи		15			
Екзамен		42			
Всього		100 балів			

За ведення конспекту лекцій нараховується 1 бал за кожну тему, що повністю відображена у вашому конспекті. Таким чином, за роботу на лекціях ви можете отримати до 10 балів. Нагадуємо, що під час лекцій та інших занять не припустимо відволікатись розмовами, користуватись мобільними телефонами та іншими гаджетами, порушувати дисципліну в будь який інший спосіб. Запізнення на лекцію так само не припустимі, викладач залишає за собою право не допустити до заняття студента, що порушує дисципліну або запізнюється. Поважайте працю викладача, ваших товаришів по навчанню та себе – дотримуйтеся дисципліни під час

освітнього процесу. Ці ж самі правила поведінки поширюються й на інші форми занять (семінари, практичні). Користування гаджетами для доступу до мережі Інтернет припустиме лише під час семінарських/практичних занять за вказівкою чи дозволом викладача. Пропущені лекції слід відпрацювати переписавши конспект та продемонструвавши його викладачу, при цьому слід бути готовим відповісти на його питання за змістом лекції.

Практичні заняття можуть принести вам по 3 бали за одне заняття за умови попереднього опрацювання матеріалів для підготовки до заняття й успішного виконання всіх завдань безпосередньо на самому занятті. Не виконання завдань знижує ваш бал пропорційно відсотку й рівнів складності завдань з якими ви не впорались. Ваша присутність без підготовки та нездатність впоратись із завданнями оцінюється 0 балів. Відпрацювання пропущених чи оцінених у 0 балів занять відбувається за умови попереднього ознайомлення з матеріалами для підготовки до практичного заняття та виконання завдань запропонованих викладачем (увага – завдання можуть відрізнитись від тих, що вирішували ваші одногрупники).

Самостійна робота оцінюється викладачем з розрахунку 3 бали за тему за повністю виконані та записані в конспекті завдання.

Підсумковий контроль з дисципліни відбувається у вигляді усного заліку на якому ви можете отримати до 40 балів в залежності від повноти та обґрунтованості ваших відповідей. На заліку викладач задає вам 3 питання з переліку наведеного нижче, кожна відповідь дає вам до 13 балів. Схема переведення балів у підсумкову оцінку наведена в Таблиці 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
64-74	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Питання до екзамену

1. Історія становлення психодіагностики (об'єктивні експериментальні витоки, біхевіоріальна і когнітивна психологія, математико-статистичне підґрунтя тестового методу)
2. Реконструкція суб'єктивного досвіду, як один з джерельних витоків західної психодіагностики (Роршах, Мюррей, Розенцвейг).
3. Об'єктивний метод дослідження психіки у вітчизняній психодіагностиці початку ХІХ століття (Сеченов, Бехтерев, Корсаков, Лазурський, Россолімо, Гелерштейн, Шпільрейн).
4. Психогенетичний та диференційно-психологічний підхід 30-40-х років у радянській психодіагностиці (Виготський, Леонт'єв, Лурія, Рубінштейн, Теплов, Небиліцин, Мерлін).
5. Якісний метод радянської психодіагностики 50-60- років ХІХ ст. (Лурія, Гальперін, Ельконін, Леонт'єв, Зінченко).
6. Прорив тестової психодіагностики у радянську психологію 80-х років ХІХ ст. (Гуревич, Леонова, переклад і адаптація західних тестів).
7. Психодіагностика як теоретична і прикладна дисципліна: предмет, задачі, її місце в системі психологічного знання.
8. Інтра- та інтеріндивідуальні відмінності в предметі психодіагностики.
9. Суб'єкт-об'єктні відношення в предметі психодіагностики.
10. Загальні особливості психічного розвитку як теоретична основа сучасної психодіагностики.
11. Найбільш важливі витоки виникнення і розвитку психодіагностики (експериментальна та диференціальна психологія, тестологія).
12. Діагностика станів психіки в психодіагностичному розпізнаванні.
13. Психодіагностика в контексті наукового пізнання, практичної діяльності і в значенні мистецтва.
14. Загальні поняття про психометрику та області її застосування.
15. Хто і коли ввів термін «психодіагностика», ким і коли впроваджена психодіагностична лабораторія, ким вперше використане слово «тести»?
16. Психодіагностичні заслуги Альфреда Біне. Оригінальність підходу в психодіагностиці Г.І. Россолімо.
17. Поняття психологічного діагнозу в психології. Рівні встановлення психологічного діагнозу.
18. Змістовна та функціональна частина у підготовці і написанні психодіагностичного діагнозу (заклучення, висновку).
19. Поняття професійних та аматорських тестів у психодіагностиці.
20. Тестологія і психодіагностична практика. Поняття тесту, його позитивні ознаки та обмеження.
21. Критерії науковості в теорії тестології. Роль теоретичної моделі діагностованого психічного явища в конструюванні тестів.
22. Суб'єкт і об'єкт психодіагностики: характерні особливості співвідношення понять.
23. Психодіагностична ситуація – загальна характеристика.

24. Психодіагностичні завдання за сферами практичної діяльності та за вимірюваними властивостями психіки.
25. Психодіагностичний процес та основні його етапи.
26. Сутність та особливості психодіагностичного розпізнавання.
27. Поняття психологічного діагнозу та характеристика його рівнів.
28. Структурні розділи психодіагностики (семіотичний, технічний, деонтологічний, логічний).
29. Психодіагностика як теоретична і прикладна (практична) дисципліна.
30. Основні психометричні вимоги до тестів – загальні уявлення та їх обґрунтування.
31. Поняття валідності і її типи в психодіагностиці.
32. Класифікація типів валідності за Ю.З. Гільбухом.
33. Безпосередня та похідна валідність тесту.
34. Зовнішня (довірча) валідність та валідність внутрішня.
35. Конструктна валідність тесту та її складові за етапом роботи з тестом.
36. Оцінка валідності тесту та роль експертних оцінок у її визначенні.
37. Конвергентна і дивергентна валідність тесту.
38. Поняття валідності тесту за обсягом.
39. Прогностична і співпадаюча валідність тесту.
40. Мінливість вимірюваної якості психіки та поняття надійності і стабільності тесту.
41. Стандартизація тестових вимірювань.
42. Математичний смисл нормального розподілу, дисперсії, кореляції і помилки виміру у визначенні надійності тесту.
43. Дати розгорнуте уявлення про випробування тестової надійності шляхом ретестування.
44. Застосування двох еквівалентних форм тесту у визначенні його надійності: процедура та обрахунки.
45. Надійність тесту за методом «розщеплення» його на дві частини: обґрунтувати процедуру і розрахунки.
46. Артефакти (помилковості) тестування та їх усунення задля забезпечення достовірності результатів діагностики.
47. Середнє квадратичне ( ) в оцінках помилки всієї у перевірці тесту на достовірність.
48. Що означає вираз $P(t) \leq 0,95$ при характеристиці достовірності тесту?
49. Адаптація іноземних, іншомовних тестів.
50. Стандартизація тестової методики діагностики: процедура і критерії.
51. Охарактеризувати поняття «методу» і «методики» психодіагностики.

52. Загальні уявлення про типи діагностичного інструментарію: діяльнісні методики якісного аналізу, опитувальники, проєктивні методи, обсерваційні методики (різновиди і структурні принципи з наведенням ілюстративних прикладів).

53. Вимірювальні системи «L- Q- і T» - даних (особливості і приклади).

54. Категоризація психодіагностичних методів по Б.Г. Ананьєву: організаційні, емпіричні методи, методи обробки даних та інтерпретаційні методи.

55. Види тестових завдань і характеристика відповідей.

56. Вербальні і невербальні стимули, відкриті і закриті відповіді.

57. Уявлення про статичні, динамічні форми психометрії, реагування через засоби управління.

58. Дихотомічні тестові завдання типу «так – важко», «правда – неправда», «подобається – не подобається».

59. Рейтингові та шкальні тестові завдання.

60. Трихотомічні тестові завдання: «так – важко відповісти – ні».

61. Трихотомічні завдання з вибором.

62. Завдання змушеного вибору з альтернативних варіантів (а,б,в).

63. Правила при формулюванні тестових завдань.

64. Форми сполучень стимульного матеріалу і варіантів відповідей, що використовуються в методах психодіагностики (загальний огляд).

65. Види тестових завдань і характеристика відповідей (вербальні і невербальні стимули, відповіді відкриті і закриті).

66. Уявлення про статичні, динамічні форми психометрії, реагування через засоби управління.

67. Дихотомічні і трихотомічні тестові завдання. Рейтингові та шкальні тестові завдання.

68. Правила при формулюванні тестових завдань та дистрактори, що застосовуються у формулюванні відповідей в опитувальниках, основні вимоги до них.

69. Організація і проведення психодіагностичного обстеження: вимоги до психодіагноста.

70. Оформлення протоколу психодіагностичного обстеження (складові протоколу та їх обґрунтування).

71. Заключення психодіагноста. Збереження діагностичної інформації. Доведення матеріалів діагностики до різних категорій споживачів.

72. Професійно-етичні аспекти психодіагностичної діяльності

73. Перемінні (фактори), що впливають на результати психодіагностики.

74. Ситуативна перемінна психодіагностичного обстеження.

75. Перемінна мети психодіагностики. Вектор позитивних оцінок і прогнозів.

76. Характерні особливості інструкції до виконання тестового завдання.

77. Перемінна тестового психодіагностичного завдання.
78. Види діагностичних експериментів у психології, їх особливості, мотивація, використання результатів.
79. Загальні уявлення про змінні психодіагностичного експерименту.
80. Упорядкування і зведення в таблиці та графічні ілюстрації психометричного методу діагностики (правила і вимоги до оформлення даних).
81. Процесуальні та змістовні вимоги до тестових завдань.
82. Спотворення в психометрії: інструментальні, мотиваційні (симуляція, агравація, дисиміляція).
83. Прийоми і засоби підвищення об'єктивності інформації в сучасних технологіях психодіагностичного обстеження (маскування істинної мети, несподіваність постановки задач, нечіткість цілей, відволікання, емоційність, автоматизми та ін.).
84. Перемінна особистості випробуваного («новачок», «професіонал», добровільне і вимушене обстеження).
85. Перемінна особистості психолога (діагноста) в обстеженні.
86. Упорядкування і зведення в таблиці та графічні ілюстрації психометричного методу діагностики (правила і вимоги до оформлення даних).
87. Уявлення про параметричні непараметричні показники. Типи шкал по С. Стівенсу.
88. Значення кількісних математичних розрахунків у сучасній психодіагностиці (загальні уявлення).
89. Альтернативний математичний аналіз. Загальні уявлення про ймовірі матстатистику в психодіагностиці.
90. Показники структури (екстенсивно – розчленувальні та екстенсивно – вказівні). Показники співвідношення (частоти та інтенсивності).
91. Поняття про суцільні та вибіркові діагностичні вибірки. Генеральна сукупність. Наявність похибки вибіркових сукупностей – помилка репрезентативності.
92. Уявлення про довірчу ймовірність $P(t)$ та інтервал неточності Δ .
93. Визначення оптимального числа спостережень з урахуванням заданої величини неточності (ймовірнісного рівня).
94. Варіаційний математичний аналіз: базові, або визначальні показники варіації (X , X_{me} , X_g , X_{mod}) та невизначальні або показники варіативних впливів (σ^2 – дисперсія, σ – середнє квадратичне відхилення, R – амплітуда, розмах окремих показників, v – коефіцієнт варіації).
95. Визначення понять і техніка розрахунків: 1) середнього арифметичного значення X і середнього квадратичного відхилення (σ).
96. Уявлення про нормальний розподіл. Крива нормального розподілу Гауса.
97. Медіана і мода як показники варіативності матстатистики у характеристиці емпіричних даних.

98. Врахування амплітуди (розмаху) показників варіативного ряду та коефіцієнту варіації – визначення понять та їх застосування.

99. Уявлення кореляційного математичного аналізу. Лінійна та рангова кореляція. Парціальна кореляція.

100. Формули і техніки обчислювання лінійної кореляції в описових альтернативних або непараметричних і в числових, кількісних параметричних вимірюваннях.

101. Порівняльна ймовірнісна матстатистика – t критерій Стюдента, Пірсона, критерій Вілконсона-Уайта, критерій знаків, критерій інтерацій.

102. Інтерпретація матеріалів та проблема оцінювання в психодіагностиці.

103. Проблема норм і нормативів у психометрії.

104. Проблема полімодальності і багатовимірності психіки у психодіагностичній практиці.

105. Ймовірнісне прогнозування і психологічний діагноз.

106. Комп'ютерні технології в психодіагностиці, математичному обрахуванні психометричних вимірювань та інтерпретації.

107. Теоретичні підходи до проблеми інтелекту у західній та вітчизняній психології. Змістовно охарактеризуйте тести інтелекту.

108. Методична специфіка діагностики пізнавальних здібностей (уваги, сприймання, пам'яті, мислення, уяви) як складових інтелекту.

109. Основні теоретичні підходи до проблеми креативності у західній та вітчизняній психології. Змістовно опишіть тести креативності.

110. Психологічні особливості спеціальних здібностей, проаналізуйте основні види тестів спеціальних здібностей.

111. Основні теоретичні положення суб'єктивного підходу в психодіагностиці. Дайте загальну характеристику основним видам особистісних опитувальників та специфіки їхнього використання.

112. Діагностика темпераменту. Наведіть приклади конкретних методик.

113. Цільове призначення опитувальників мотивації. Наведіть приклади конкретних методик.

114. Специфіка психодіагностики міжособистісних стосунків за допомогою опитувальників. Наведіть приклади конкретних методик.

115. Діагностичні можливості опитувальників цінностей. Наведіть приклади конкретних методик.

116. Основні принципи використання методик суб'єктивного шкалювання та самооцінювання. Проаналізуйте теоретичну базу даного типу діагностичних методик.

117. Проективний підхід до діагностики особистості. Проаналізуйте поняття «проекція».

118. Специфіка діагностики розвитку дітей дошкільного віку. Розкрийте зміст діагностики готовності дитини до школи.

119. Особливості психодіагностики особистості молодшого школяра: діагностика розумового розвитку та рівнів навчальних досягнень.

120. Основні напрямки психодіагностичної роботи з підлітками та юнацтвом.

121. Особливості психодіагностики порушень розвитку дитини.

122. Окреслити основні сучасні проблеми та перспективи розвитку психодіагностики.

Політика академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших курсантів (студентів, слухачів);
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань курсантів (студентів, слухачів).

Рекомендована література

Основна

1. Анастаси А. Психологическое тестирование Кн.1, Кн. 2. Москва: Педагогика, 1982. 318 с., 316 с.
2. Бурлачук Л.Ф., Савченко Е.П. Психодіагностика. Київ: А.Л.Д., 1995. 100 с.
3. Бурлачук Л. Ф. Психодіагностика: Учебник для вузов. Санкт-Петербург: Питер. 2006. 351 с.
4. Галян І. М. Психодіагностика: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2009. 463 с.
5. Немов Р.С. Психология: в 3 кн. Кн. 3: Экспериментальная педагогическая психология и психодіагностика. Москва: Просвещение, Владос, 1995. 512 с.
6. Общая психодіагностика / под ред. А. А. Бодалева, В. В. Столина. Москва: МГУ, 1987. 182 с.
7. Психодіагностика: Учеб. пособие / под ред. Гуревича К.М., Борисовой Е.М. Москва: МСПИ, 2001. 368 с.
8. Скребец В.А. Психологическая диагностика: Учеб. пособие. Київ: МАУП, 1999. 120 с.
9. Шевандрин Н.И. Психодіагностика, коррекция и развитие личности. Москва: ВЛАДОС, 1998. 512 с.

Додаткова

1. Блейхер В.М., Крук И.В. Патопсихологическая диагностика. Київ: Здоров'я, 1986. 279 с.

2. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психологической диагностике. Киев: Наукова думка, 1989. 198 с.
3. Елисеев О.П. Конструктивная типология и психодиагностика личности. Практическая психология. Псков, 1994. 300 с.
4. Карвасарский Б.Д. Психотерапия. - Москва, 1985. 304 с.
5. Коломинский Я.Л., Панько Е.А. Диагностика и коррекция психического развития школьника. Минск, 1997. 234 с.
6. Кондратенко В.Т., Донской Д.И. Общая психотерапия. Минск, 1997. 464 с.
7. Менделевич В.Д. Клиническая и медицинская психология. Практическое руководство. Москва: МЕДпресс, 1999. 592 с.
8. Психологическая диагностика. Проблемы и исследования / под ред. К.М.Гуревича. Москва: Педагогика, 1981. 232 с.
9. Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога. Москва: Владос, 1996. 529 с.
10. Шевченко Ю. С. Психокоррекция: теория и практика. Москва, 1995. 224 с.
11. Юнг К. Психологические типы. Москва, 1995. 616 с.
12. Энциклопедия психологических тестов. Москва: Аркадия, 1998. 255 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://psylib.org.ua/books/beloo01/>
2. <http://psyjournal.ru/j3p/pap.php?id=20011201>
3. http://psychological.ucoz.ua/publ/ehicheskiy_kodeks_psikhologa_ukrainy/29-1-0-2692.
4. <http://www.ht.ru/cms/>
5. www.imaton.com/
6. <http://www.psychosphaera.boom.ru/>
7. <http://psylib.myword.ru/index.php?automodule=downloads&showfile=222>